

Влада на Република Македонија

и сонцето е
СВЕЗДА

Македонија во ЕУ

И Сонцето е звезда - Македонија во ЕУ
The Sun, too, is a star - Macedonia in the EU

Македонија во ЕУ

И Сонцето е ѕвезда · Македонија во ЕУ
The Sun, too, is a star · Macedonia in the EU

Европска Унија - од идеја до реалност

Една прачка секој може да ја скрши. Сноп од прачки - никој

Европската Унија (ЕУ) претставува широко семејство на демократски европски држави кои преку меѓусебната политичка и економска соработка се стремат кон обезбедување траен мир и просперитет. Причините за создавањето на Европската Унија лежат во последиците од Втората светска војна. Идејата за европска интеграција од почетокот била насочена кон спречување какво било идно уништување и убивање на европско тло, преку создавање економска меѓузависност на европските држави. Оваа идеја е замислена од Жан Моне, а за прв пат е предложена од францускиот министер за надворешни работи Роберт Шуман на 9 ти мај 1950 год. Затоа, овој датум се смета за роденден на она што денеска го нарекуваме Европска Унија, а секоја година се слави како Ден на Европа.

Европа е континент со многу различни традиции и култури, но и со заеднички европски вредности. Европската Унија ја поддржува соработката меѓу европските народи. Таа се залага за единство, но и за зачувување на различностите. Европската Унија е отворена за членство на секоја европска држава што ќе ги исполни нејзините

услови за членство. Така, некогашната заедница на само шест држави членки, денес е Унија на дваесет и пет европски земји со повеќе од 450 милиони жители. Крајната цел на Европската Унија е обединување на целиот континент, Унија на сите европски држави меѓу кои несомнено припаѓа и Република Македонија.

Движечка сила на европската интеграција е таканаречениот „Единствен внатрешен пазар“. Тоа значи дека помеѓу сите земји членки во ЕУ не постојат никакви трговски бариери. Единствениот пазар на ЕУ обезбедува слобода на движење на стоки, услуги, капитал и луѓе. Меѓутоа, покрај интензивната интеграција во трговијата и економијата, Европската Унија е насочена и кон други области од секојдневниот живот. Граѓанските права, безбедноста, создавањето работни места, регионалниот развој, како и заштитата на животната средина се, исто така, области на кои Европската Унија им посветува значително внимание. Овие свои политики, Европската Унија ги гради и го следи нивното извршување преку сопствените институции кои имаат наднационален карактер. Државите членки на овие заеднички институции им препуштаат дел од сопствениот суверенитет со цел да се носат одлуки кои се од заеднички интерес за сите граѓани на Европската Унија. Притоа, најважни институции на ЕУ се:

Европскиот парламент – избран директно од граѓаните на државите членки,

кој има значителна моќ во донесувањето одлуки;

Советот на Европската Унија – ги претставува владите на земјите членки и е најважно тело во донесувањето одлуки.

– Секоја земја членка претседава со Советот на период од шест месеци.

– На крајот од секое претседателство (а понекогаш и почесто се одржува и самит на Европскиот совет каде државите членки се претставени на највисоко ниво и каде се донесуваат најзначајните политички одлуки;

Европската Комисија – движечката сила на Унијата, главно извршно тело, единствен предлагач на европските закони и „чувар на договорите“;

Европскиот суд на правдата – суд кој го применува европското право и обезбедува единствена негова примена во сите земји членки.

Европскиот суд на ревизори – се грижи за исправноста на финансиското работење на институциите на ЕУ.

Повеќе од половина век, Европската Унија е посветена на мирот, стабилноста и просперитетот. Таа значително придонесе за зголемување на животниот стандард на земјите членки, создаде единствен европски пазар, воведо единствена европска валута – евро. Таа функционира врз принципот на владеење на правото, содржан во ЕУ договорите. Значаен е и принципот на солидарност при што побогатите го помагаат економскиот развој на посиромашните.

Изградбата на Европската Унија

Цело е кога има се. Има се кога е цело

Шуманов План.

Предлог на Роберт Шуман, француски министер за надворешни работи, за создавање европска заедница за јаглен и челик – разработена идејата за европска интеграција на Жан Моне за обезбедување економска меѓузависност помеѓу европските држави.

9 мај 1950

Договор од Париз, Договор за Европска заедница за јаглен и челик.

–Потпишан од Франција, Германија, Италија, Холандија, Белгија и Луксембург.
– Го става производството и трговијата на јаглен и челик под заедничка надлежност.

18 април 1951

Договор од Рим (Европска економска заедница, Евроатом).

Создадена е Европската Заедница; поставени се основите на внатрешниот пазар преку укинување на трговските бариери помеѓу земјите членки, преку формирање царинска унија и други мерки.

25 март 1957

Прво проширување,
Данска, Ирска и
Обединетото Кралство

1 јануари 1973

Второ проширување
Грција

1 јануари 1981

Воведување на заедничката земјоделска политика (ЗЗП)

систем со кој се регулира производството, трговијата и преработката на земјоделските производи. Главни цели на ЗЗП: зголемување на продуктивноста, обезбедување повисок животен стандард за земјоделците, стабилизација на пазарите, како и регулирање на цените на храната.

30 јули 1962

Први непосредни избори за Европскиот Парламент

–граѓаните на ЕУ за прв пат избираат свои претставници кои ќе се вклучат во донесувањето одлуки на ниво на целата Унија – зацврстување на демократскиот карактер на Унијата.

7-10 јуни 1979

Трето проширување
Шпанија и Португалија

1 јануари 1986

Четврто проширување
Австрија, Финска и
Шведска

1 јануари 1995

**Договор за Европска
Унија-Мастрихт.** –
унапредување на
политичката интеграција;
создавање на
Заедничката надворешна
и безбедносна политика

7 февруари 1992

Амстердамски договор.
– промени во институциите
на ЕУ со цел побрзо да се
приспособат на новото
проширување.

17 јуни 1997

Петто проширување
Унгарија, Литванија,
Естонија, Латвија, Малта,
Кипар, Полска, Чешка,
Словачка и Словенија

1 мај 2004

Старт на заедничката валута Евро

и конечно комплетирање
на Европската монетарна
унија (ЕМУ).

1 јануари 1999

Самит на ЕУ во Ница

каде што е потпишан
Договорот од Ница. –
реформи насочени кон
приспособување на инсти-
туциите на ЕУ кон
проширувањето ;

6-8 декември 2000

Македонија во Европската Унија

Граѓаните на Република Македонија се цврсто уверени дека местото и иднината на Македонија е во големото семејство на Европските народи, рамо до рамо со сите нации кои ја сочинуваат Европската Унија. Деведесет проценти од македонските граѓани го поддржуваат влезот на Македонија во Европската Унија.

Македонија поднесе барање за членство во ЕУ на 22 март 2004 год., за време на Ирското претседателство со Унијата. Барањето е чекор кој е неопходен во постапката за стекнување членство во Унијата. За Република Македонија поднесувањето на барањето значи потврда на стратешката определба да се биде дел од Европската унијата, но и подготвеност да се преземе одговорноста за тоа.

Интегрирањето на Република Македонија во Европската Унија е процес со кој ќе се извршат реформи во економскиот и политичкиот систем. Сите овие

реформи се со цел Република Македонија подготвено и одговорно да ја пречека новата реалност која ја нуди членството во Унијата. Таа реалност подразбира непречено движење на пазарот на стоки, услуги и капитал, но и интензивна размена на идеи, нови знаења и технолошко–технички достигнуања. Заедничкиот пазар, со повеќе од 450 милиони потрошувачи, е еден од најголемите предизвици и мотив македонското стопанство да стане поконкурентно, постабилно и поагилно во освојувањето на новите економски простори. Слободното движење на граѓаните низ земјите на ЕУ е причина повеќе што побрзо да ги исполниме условите предвидени во ССА. Приближувањето кон Европската Унија подразбира и подобрување на работата на јавниот сектор, како и максимална гаранција на правата на секој граѓанин на Република Македонија. Исполнувањето на овие стандарди не само

што значи внатрешна стабилизација на земјата, туку и можност за поголема мобилност на нашите млади интелектуални потенцијали. Стабилноста овозможува посигурен амбиент за економски инвестиции, но и можност гласот на граѓаните на Македонија да биде слушнат подеднакво во Брисел, Стразбур, Париз или Берлин.

Република Македонија е првата земја која потпиша Спогодба за стабилизација и асоцијација со Европската Унија и е прва земја кај која таа стапи во сила.

Патот кон ЕУ, Република Македонија ќе го изоди не само во името на политичкиот и економскиот напредок, туку и поради историскиот факт дека цивилизациски таа е интегрален дел од Европа, крстопат и спој на различни култури и традиции. Токму затоа, во името на сите свои граѓани, Република Македонија стои пред историската одговорност уште еднаш да докаже дека – **И СОНЦЕТО Е СВЕЗДА!**

Развојниот пат на односите меѓу РМ и ЕУ

Добрите односи ќе ги постигнеме само ако ги градиме како веќе да ги имаме

Со прогласувањето на независноста на Република Македонија во јануари 1991 година, Република Македонија го постави членството во ЕУ како една од нејзините стратешки цели.

Со цел да заземе став кон новосоздадените држави кои произлегоа од поранешна Југославија, Европската Унија во почетокот на 1992 година, формираше Арбитражна комисија, составена од претседатели на уставни судови на повеќе европски земји, на чело со претседателот на Францускиот уставен суд Робер Бадинтер. Комисијата требаше да оцени кои од државите произлезени од поранешна Југославија исполнуваат услови да бидат признати како самостојни држави. Оваа комисија заклучи дека Република Македонија ги задоволува сите услови за меѓународно признавање. Меѓутоа, поради спротивставувањето на Грција Република Македонија да се признае под уставното

име, задоцни процесот на меѓународно признавање и воспоставувањето дипломатски односи со ЕУ.

РМ назначи свој претставник во седиштето на ЕУ, во Брисел во октомври 1992 година, меѓутоа, целосни дипломатски односи меѓу РМ и ЕУ се воспоставија во декември 1995, кога е отворена и мисијата на РМ во ЕУ. Во април 1997 година е потпишана Спогодбата за соработка меѓу РМ и ЕЗ, како и спогодба во областа на транспортот, а потоа и за текстилот. Договорот стапи во сила откако го ратификува Собранието на Република Македонија и го прифати Советот на ЕУ, во јануари 1998 год. Истата година Европската Унија отвори постојано претставништво, односно Канцеларија на Европската Комисија во Р. Македонија. Таа во март 2000 година беше подигната на ниво на Делегација на Европската Комисија.

Во април 1996 година, Република Македонија стана една од земјите кои имаат право да ја користат ФАРЕ (PHARE) Програмата, создадена од ЕУ за помош на реформите на земјите од Централна и Источна Европа насочени кон пристапување во ЕУ. Тоа се средства издвоени од буџетот на Европската Унија со кои се обезбедува поддршка на трансформацијата на нивните политички и економски системи.

Во Февруари 1998 година, во Охрид, за прв пат се оддржа средба на министерско ниво меѓу РМ и ЕУ. Истиот месец, со едногласна одлука, Собранието на Република Македонија ја усвои Декларацијата за развој на односите меѓу РМ и ЕУ, во која се наведува дека „членството во ЕУ е стратешка цел на Република Македонија,, повикувајќи истовремено на ангажирање на сите капацитети за да се постигне таа цел „. Во Март 1998 година, во Скопје беше

одржан првиот состанок на Советот за соработка меѓу РМ и ЕУ, како тело надлежно за следење на примената на Спогодбата, кое беше составено од претставници на Европската комисија, земјите членки како и од Владата на РМ. Тој успешно функционираше се до востановувањето на новите тела со Спогодбата за стабилизација и асоцијација.

Во мај 1999 година, Европската комисија оформи рамка во која се одвива соработката на ЕУ со земјите од т.н. Западен Балкан (Република Македонија, Република Албанија, Босна и Херцеговина, Србија и Црна Гора и Република Хрватска). Во рамките на Пактот за стабилност за Југоисточна Европа, таа предложи нов процес за Стабилизација и Асоцијација (ПСА). Суштината на овој пристап на ЕУ е да им се понуди на земјите од т.н. Западен Балкан поблиска соработка со Европската Унија – преку склучување асоцијативни спогодби слични на Европа спогодбите, кои беа склучувани со земјите од Централна и Источна Европа.

Во јуни истата година, Европската Комисија усвои физибилити студија, за да

ја оцени можноста за започнување преговори за склучување Спогодба за Стабилизација и Асоцијација (ССА) меѓу ЕУ и РМ. Комисијата даде препорака за отпочнување на преговорите со РМ, кои резултираа со преговори, а потоа и потпишување на првата ССА.

Во Јуни 2000 година, во Феира, Португалија, Европскиот Совет заведе став дека сите држави кои се вклучени во ПСА, се потенцијални кандидати за членство во Европската Унија. Есента истата година, Советот за надворешни работи на Европската Унија ја прифати Регулативата со која се воведуваат повластени трговски односи со земјите кои учествуваат во ПСА. Во почетокот на декември 2000 година, Советот на министри на Европската Унија донесе Одлука (Регулатива) со која се востанови КАРДС (CARDS) програмата, како програма за помош на Европската Унија на земјите кои припаѓаат на процесот на стабилизација и асоцијација.

На 9 Април 2001 година, во Луксембург, Република Македонија стана првата држава од земјите учесници во ПСА која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и

асоцијација. Оваа спогодба има цел да воспостави трајни и блиски врски меѓу потписничките и е базирана на взаемен интерес. Собранието на Република Македонија ја ратификува Спогодбата на 12 април 2001 година, а на 1 јуни 2001 година влезе во сила. Времената спогодба за трговија и трговски прашања меѓу Република Македонија и Европската заедница.

На 20 Февруари 2003, во официјална посета на Р. Македонија, допатува Претседателот на Европската комисија, Романо Проди. Во текот на неговиот престој, тој го повтори ставот на Европската Унија за македонските перспективи за членство во Унијата. Исто така, за време на неговата посета, господинот Проди се обрати на пратениците во Собранието на Р. Македонија, каде ги повтори заложбите на Европската Унија за забрзување на процесот на македонската евроинтеграција.

По завршувањето на ратификацијата од страна на парламентите на земјите членки на Европската Унија, Спогодбата за стабилизација и асоцијација помеѓу

Република Македонија и Европската Унија стапи во сила на 1 Април 2004 година.

Во февруари 2004 година, македонскиот парламент усвои „Декларација за поднесување на апликација за членство во Европската Унија,“.

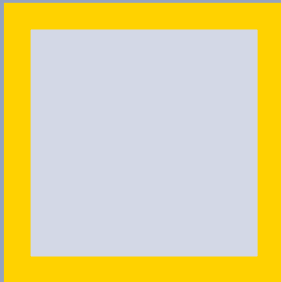
Беше предвидено Апликацијата за членство да се поднесе на 26 февруари 2004 година, но истиот тој ден, во авионска несреќа трагично го загуби животот претседателот на Република Македонија, Борис Трајковски. Придонесот на Борис Трајковски во поттикнувањето и промовирањето на процесот на европската интеграција беше многу значаен не само на национално, туку и на регионално ниво.

На 22 март 2004, со свечена церемонија во Даблин, Република Ирска, Владата на РМ поднесе барање за членство во ЕУ. Со овој чин и формално се потврдија досегашните јасни политички определби за членство во Европската Унија.

Vox populi

Треба да го добиеме тоа што го сакаме, инаку ќе бидеме присилени да го сакаме тоа што ќе го добиеме

Кога едно општество сака да се интегрира во Европската унија, тоа пред се треба да има целосна поддршка од своите граѓани, како и политичка согласност меѓу сите политички и економски фактори. Членството на РМ во Европската Унија веќе одамна е меѓу приоритетните национални интереси околу кои нема никакви недоразбирања. Евроинтеграцискиот процес ужива широка согласност и на политичка и на етничка линија. Ова најдобро се гледа во последните истражувања на јавното мислење, кои покажуваат дека општата јавност во нашата држава има многу позитивни ставови спрема Европската идеја. Во најголем број случаи јавноста ја поддржува можноста за идно членство во Европската Унија.

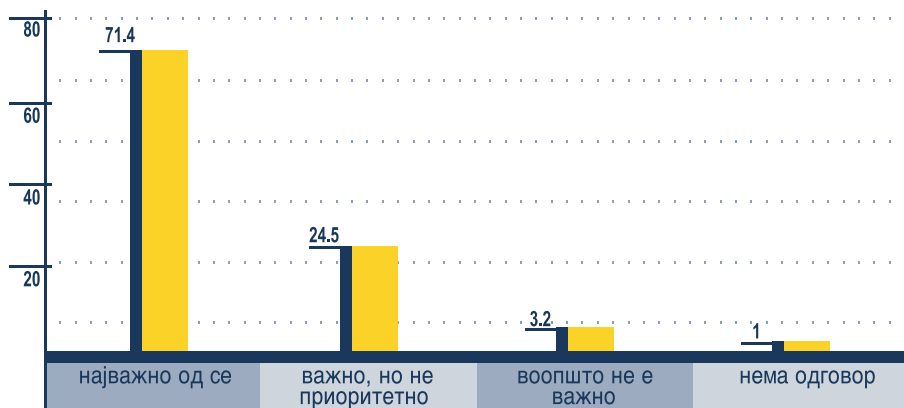
Граѓаните се убедени дека процесот на приближување на Македонија до

Европската Унија ќе придонесе за зајакнување на политичката и економската сигурност. Голем дел од популацијата смета дека членството во Европската Унија ќе значи просперитет и навистина повисок животен стандард. Мислењето на македонските граѓани за Европската Унија е постојано на високо ниво, и покрај тоа што

имаат мала резерва кон квантитетот на помошта што ја добиваме од Европската Унија. Испитувањата на јавното мислење покажуваат дека во изминатиов период значително е подобрена комуникацијата и соработката со Европската Унија.

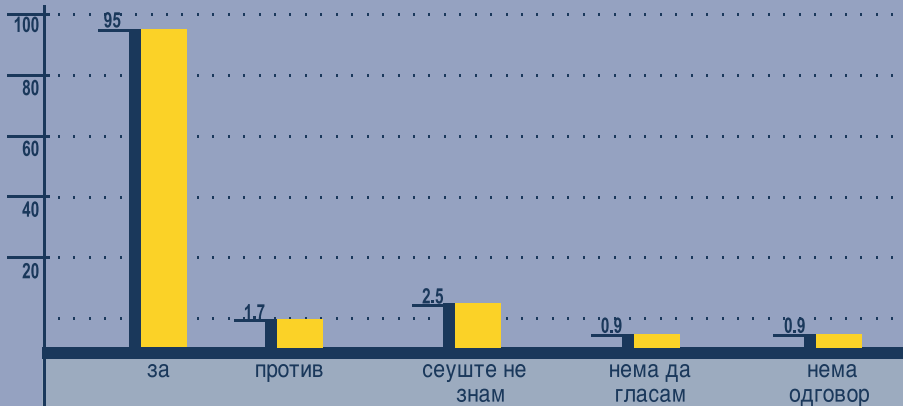
Колку за Вас лично е важно интегрирањето на Македонија во ЕУ?

71,4% од македонска популација смета дека процесот на евро-интеграција е од најголема важност за Република Македонија, додека 38,4% од популацијата смета дека интеграцијата на Македонија во Европската Унија можеби не е најприоритетната цел на Република Македонија, но е една од водечките приоритети.

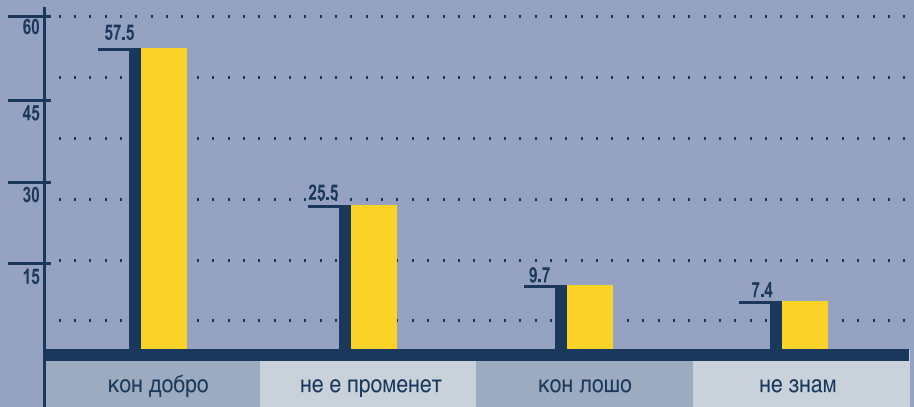
користени се податоци од истражување на јавното мислење спроведено од страна на Институтот за демократија, солидарност и цивилно општество во мај 2004

Ако следната недела се одржи референдум за влез на Република Македонија во ЕУ, како би гласале Вие ?

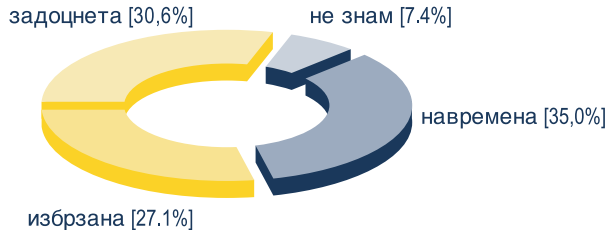
95% од македонските граѓани би гласале за влез на Република Македонија во Европската Унија, доколку таков референдум би се одржал следната недела.

Според Вас во изминатата година како се промени односот на: РМ кон ЕУ

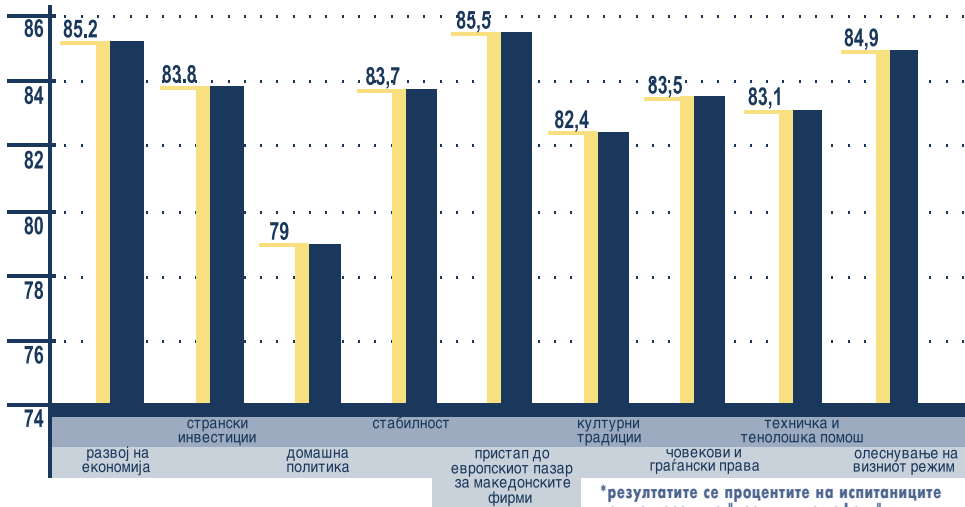
Мнозинство од популацијата (57,5%) мисли дека Македонија, во последнава година (2003–2004), го променила својот став спрема Европската Унија во позитивна насока. Притоа, само 9,7% од популацијата смета дека македонските ставови спрема Европската Унија се влошиле.

Како ја оценувате одлуката на Владата на РМ за поднесување на апликација за членство во ЕУ во февруари 2004?

35% од населението ја поддржува одлуката на Владата на Република Македонија да поднесе апликација за членство во Европската Унија. Дополнителни 30,6% сметаат дека сите понатамошни одлагања на апликацијата се повеќе неприфатливи.

Македонските граѓани сметаат дека интеграцијата во ЕУ ќе има позитивни ефекти во следните области*:

Доминантен дел од македонската популација смета дека процесот на европска интеграција, генерално, ќе има позитивен ефект врз македонското општество. Треба да се истакне развојот и подобру-

вањето на економската ситуација, подобрувањето на стабилноста и зајакнувањето на интегритетот на земјата.

Патот до Европската Унија

За чесниот има само еден пат - видлив за сите.

За нечесниот има безброј патишта - невидливи за никого.

Со падот на Берлинскиот ѕид, земјите од Централна и Источна Европа јасно ги изразија своите политички аспирации да станат дел од Европската унија. Со цел обединување на целиот континент, ЕУ усвои концепт за постепено приспособување на земјите од Централна и Источна Европа. Основата на овој концепт беше поставувањето критериуми кои треба да ги задоволат земјите за да станат членки на ЕУ, а во остварувањето на овие цели ЕУ обезбеди финансиска, стручна и друга поддршка.

Секоја поединечна држава мора да исполни неколку услови за членство, кои ги постави Европската Унија уште во 1993 год., на Самитот во Копенхаген. Овие таканаречени Копенхагенски критериуми предвидуваат земјите аспиранти да имаат:

★ Стабилни институции кои гарантираат демократија и владеење на правото, почитување на човековите права и заштита на малцинствата (политички критериум).

★ Функционална пазарна економија која има капацитет да го издржи притисокот на конкуренцијата и пазарните сили внатре во Европската Унија (економски критериум).

★ Способност да се исполнат обврските од членството, како и прифаќање и исполнување на целите на политичката, економската и монетарната унија. (критериум на вградување на *acquis communautaire*)

Исто така, новите земји-членки мораат да имаат јавна администрација способна да го имплементира европското законодавство во практичниот живот (овој критериум се споменува како дополнителен, четврти критериум за членство).

Копенхагенските критериуми остануваат основни според кои ќе се цени и напредокот на земјите од процесот на стабилизација и асоцијација во интеграцијата во ЕУ.

Договорната рамка на односите меѓу ЕУ и земјите од Централна и Источна Европа беа Европа спогодбите – еден вид

спогодби за асоцијација. Со овие спогодби Европската Унија постепено го отвора сопствениот внатрешен пазар за производите од земјата потписник, предвидувајќи и потполно укинување на сите трговски бариери за одредено време. Европа спогодбите овозможува интензивна соработка на овие земји со ЕУ и нивна постепена интеграција во ЕУ.

За земјите од т.н. Западен Балкан, меѓу кои и Република Македонија, беше воведен процесот за стабилизација и асоцијација, во чии рамки се и спогодбите за стабилизација и асоцијација.

Терминот *acquis communautaire* (се изговара: аки комунотер) вообичаено се користи само во францускиот оригинал. Понекогаш се преведува и како „законодавство на Заедницата„ или „придобивки на Заедницата, но ниеден од преводите не е целосно соодветен. Најопшто, *acquis communautaire* ја подразбира целината на правата и обврските кои прозлегуваат од членството во Унијата. *Acquis communautaire* ги опфаќа:

- содржината, принципите и политичките цели** на договорите;
  - законодавството** кое е усвоено врз основа на договорите и во судската практика на Европскиот суд на правдата;
  - декларациите и резолуциите** кои се усвојуваат во рамките на ЕУ;
  - актите** кои се однесуваат на заедничката надворешна и безбедносна политика,
  - акти** кои се однесуваат на правдата и внатрешните работи;
  - меѓународните договори** склучени од ЕЗ и од земјите членки на ЕУ меѓу самите нив во рамките на надлежностите на Унијата.
- Значи, „аки, е сè што е како политичка и правна придобивка изградено во текот на развојот на Унијата. *Acquis communautaire* постојано се развива и за земјите кои сакаат да пристапат што претставува посебен предизвик.

Процес за стабилизација и асоцијација

Обичаите на другите луѓе се обичаи на другите луѓе.
Без слепо следење и слепо негирање ќе бидеме браќа, а не робови.

ЕУ, во 1997 година, го постави регионалниот пристап како основна рамка на односите со државите од западниот Балкан. Овој пристап го содржи и принципот на условеност, што значи дека напредокот на секоја од земјите во односите со ЕУ зависи од исполнувањето на поставените услови. Покрај Копенхагенските критериуми, условите за земјите од регионот се специфични според околностите во секоја од нив, а зајакнато е и барањето за регионална соработка. Истовремено, утврдено е дека напредокот на секоја земја кон ЕУ ќе се цени и според нејзините индивидуални постигнувања.

Во мај 1999 година, со цел да се унапредат и забрзаат евро-интеграциските процеси во регионот, создаден е Пактот за стабилност за Југоисточна Европа. Со него се постави основната рамка на односите меѓу ЕУ и земјите од т.н. Западен Балкан – процесот на стабилизација и асоцијација.

Перспективата за членство во ЕУ која беше јасно изразена на Самитот во Феира, Португалија во 2000 година, беше потврдена и на Солунскиот самит во 2003 година.

Од аспект на секоја земја поединечно, првата фаза од процесот е пред Спогодба за стабилизација и асоцијација, додека втората е преговарање, склучување и спроведување на Спогодбата за стаби-

лизација и асоцијација. Република Македонија е првата земја од регионот која ја помина првата фаза, единствената чија Спогодба е во сила и која ја спроведува Спогодбата.

Значаен аспект на процесот на стабилизација и асоцијација е регионалната соработка, која се поставува и како услов за натамошниот напредок кон ЕУ. Република Македонија во континуитет дава свој позитивен придонес кон регионалната соработка, поаѓајќи од сознанието дека таа е нејзина потреба и интерес. Меѓу другото, Република Македонија е првата земја која склучи спогодби за слободна трговија со сите земји од Југоисточна

Европа, силно поддржувајќи го проектот за постепено развивање на зона на слободна трговија во регионот.

Во 2002 година Европската комисија почна да издава годишни извештаи за напредокот на регионот во целина и на секоја од земјите во процесот на стабилизација и асоцијација. Такви извештаи беа составувани и за земјите кои на 1 мај пристапија во ЕУ. Основна цел на извештајот е објективно да ги утврди состојбите и да укаже на проблемите.

На Солунскиот самит е воведен инструментот Европско партнерство.

Друг значаен елемент на Процесот за стабилизација и асоцијација е Програмата

CARDS која Унијата ја воспостави со цел да се обезбеди финансиска и стручна помош за поддршка на неопходните реформи за приближување кон ЕУ.

Кога ќе се погледне во целина, процесот на стабилизација и асоцијација го следи примерот на предпристапниот процес на земјите од Централна и Источна Европа, ги користи искуствата од него, но и постојано се приспособува на условите во земјите на кои се однесува. Секако, неговиот развој зависи и од условите во Унијата.

Спогодба за стабилизација и асоцијација

Од државите на т.н. Западен Балкан (Р. Македонија, Хрватска, Албанија, Србија и Црна Гора и Босна и Херцеговина) Република Македонија е првата држава која ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) со Европската Унија (на 9 април 2001 година). Таа е првата Спогодба која е ратификувана од сите земји членки и стапи во сила на 1 април 2004 год. Цели на асоцијацијата која се воспоставува со Спогодбата се:

- да обезбеди соодветна рамка за политички дијалог, овозможувајќи развој на блиски политички односи меѓу РМ и ЕУ;

- да ги поддржи напорите на Република Македонија за развој на економската и меѓународната соработка, и за усогласување на македонското законодавството со законодавството на Заедницата;

- да промовира урамнотежени економски односи и постапно да се развива слободна трговска зона помеѓу

Заедницата и Република Македонија;

- да ја негува регионалната соработка на сите полиња што се опфатени со Спогодбата.

Спогодбата за Стабилизација и Асоцијација е составена од неколку поглавја. Поглавјата од ССА ги регулираат следниве области: општи начела, политички дијалог, регионална соработка, слободно движење на стоки, движење на работници, услуги и капитал, приближување на законодавството и спроведување на законите, правда и внатрешни работи, политика на соработка, финансиска соработка и институционални, општи и завршни одредби.

Со одредбите на Спогодбата се дава правната основа на процесот на приспособување на општествено-економскиот и правниот ситем на Република Македонија кон принципите и нормите на ЕУ.

Иако Спогодбата за Стабилизација и

Асоцијација стапи во сила на 1 април 2004 година, деловите од Спогодбата кои ги регулираат трговијата и трговските прашања влегоа во сила на 1 јуни 2001 година, со посебната Времена спогодба за трговија и трговски прашања меѓу Република Македонија и Европската заедница.

Со влегувањето во сила на ССА, односно на Времената спогодба економијата на Р. Македонија е ставена во повластена положба во однос на други држави кои не се сегашни или идни членки во Европската Унија.

Според ССА, во трговијата меѓу Европската заедница и Република Македонија се применува асиметричната либерализација, каде ослободувањето од царина за македонските производи, се применува веднаш по стапувањето во сила на Спогодбата, со исклучок на оние кои се наведени во ССА (како на пример: некои земјоделски производи – особено

јунешкото месо, виното, потоа челикот). Во член 17 од ССА стои: дека царинските давачки за увозот на производите во Заедницата, што потекнуваат од Република Македонија, ќе бидат укинати со влегувањето во сила на Спогодбата и Царините за производите од Унијата кои се увезуваат од Р. Македонија ќе бидат постапно намалувани во следните 10 години како што е наведено во член 14 од ССА: Заедницата (ЕУ) и Република Македонија постапно ќе воспостават слободна трговска зона, во период од максимум 10 години. Тоа би значело дека до 2011 година, меѓу Р. Македонија и ЕУ ќе биде воспоставена слободна трговска зона, со оглед на тоа што Времената спогодба за трговија и трговски прашања стапи во сила во 2001 година.

Иако се спроведуваат постојани реформи на економскиот систем, Р. Македонија се уште е во процес на транзиција на својата економија. Затоа е потребен

ангажман на Р. Македонија во подготовка на граѓаните и материјалните ресурси, со крајна цел македонската економија да се оспособи за функционирање на европскиот пазар.

Во областа на правдата и внатрешните работи предвидено е да се посвети особено внимание на зајакнување на институциите на сите рамништа во областите на администрацијата воопшто и примена на правото и механизмите на правдата особено. Ова особено се однесува на јакнењето на владеењето на правото. Според Спогодбата, соработката на полето на правдата треба да се насочи и кон независноста на судството, подобрување на неговата ефективност и обука на

кадрите од правните професии.

Во ССА е предвидена и финансиска и стручна помош од страна на ЕУ, како што е наведено во член 104 од Спогодбата: „ За да се постигнат целите на оваа Спогодба, Република Македонија може да користи финансиска помош од Заедницата (ЕУ) во форма на неповратни средства и на заеми, вклучувајќи и заеми од Европската инвестициона банка„.

Владата на Република Македонија има донесено Акционен План за имплементација на Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Тој ја одредува динамиката, како и инструментите кои помагаат во реализирањето на обврските од ССА.

Хармонизација на македонското законодавство со законодавството на Европската Унија

Хармонизацијата на македонското со Европското законодавство е значаен дел од целокупниот евро-интеграциски процес. Овој процес не подразбира техничко внесување на европските норми во македонските закони, туку суштинско усогласување со принципите и политиките на Европската Унија. Тоа значи вградување на соодветните норми на најсоодветен начин, согласно со правниот систем на Република Македонија, како и согласно со условите на економскиот и социјалниот живот. Значи, суштината на процесот е приспособување на целокупниот систем, вклучувајќи го и правниот систем во согласност со принципите, целите и законодавството на Унијата. Она што е особено значајно, е спроведувањето на усогласените закони.

Овој процес нема да заврши со стекнувањето членство во Унијата – тој само ќе има изменета форма и обем. Повисокото ниво на усогласеност и почитување на стандардите на ЕУ во Република Македонија ќе придонесе за поголема конкурентност на македонските производи од сите производни гранки, подобра положба на македонските потрошувачи, како и почиста животна средина.

Така на пример, со спроведувањето на европското законодавство кое е насочено кон подобрување на конкуренцијата на пазарот, монополот ќе бидат забранет и казнуван. На тој начин цените на производите и услугите ќе се определуваат на пазарот, со што ќе добијат потрошувачите.

Или, со новиот Закон за органско земјоделско производство кој е усогласен со европските стандарди, се определува кое производство ќе се смета за органско според европските стандарди. Тоа значи, за производство на ваквите земјоделски производи треба да се користат исклучително природни средства. Ваквиот начин на производство ќе придонесе за подобрувањето на квалитетот на храната на домашниот пазар, но ќе им овозможи и на нашите земјоделци да ги пласираат

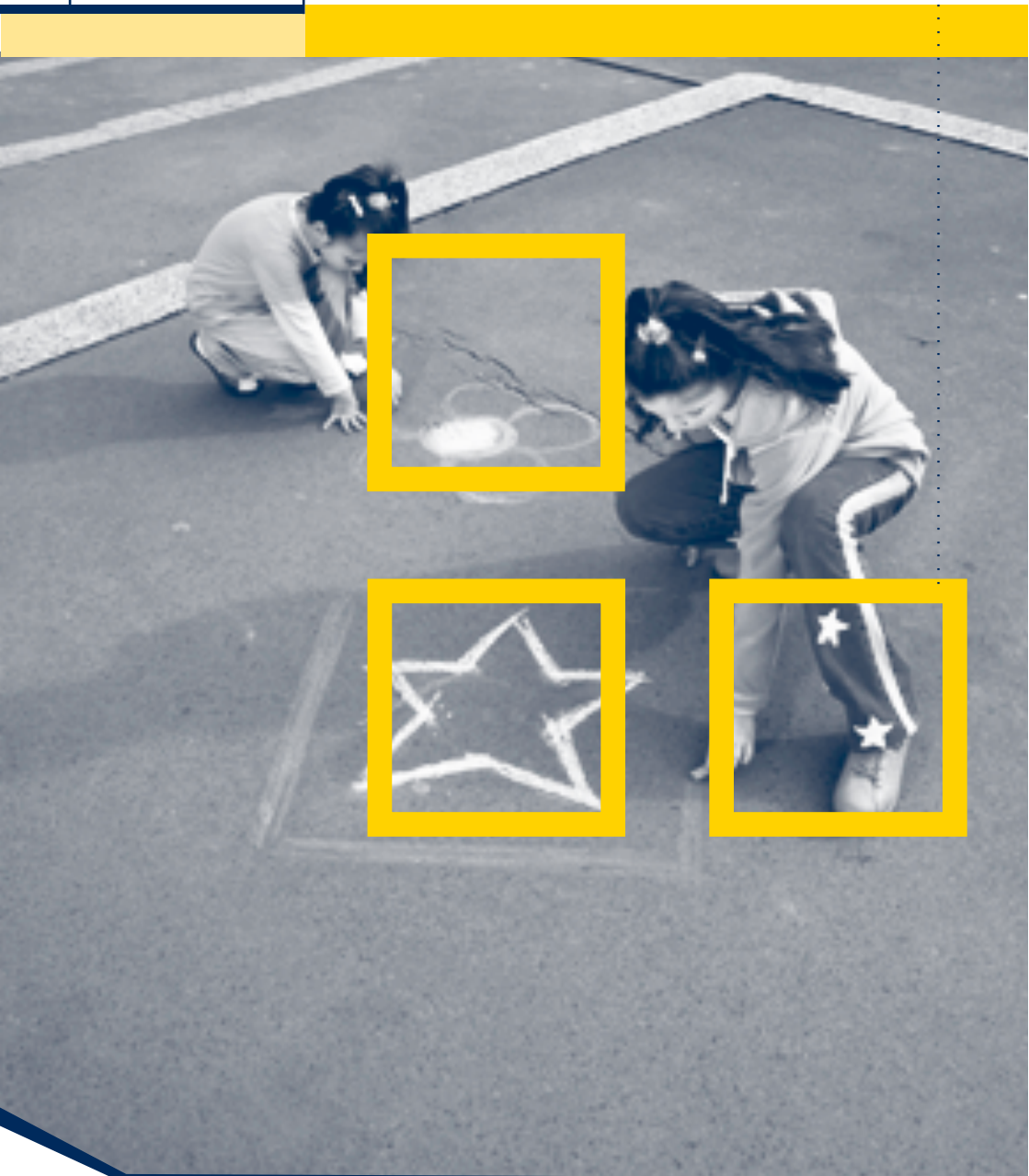
своите производи на европскиот пазар.

Исто така, спроведувањето на европските стандарди за квалитетот на сите видови бензин значително го намалува процентот на емисија на штетни издувни гасови во атмосферата. На тој начин, во голема мера, се намалува загадувањето во поголемите урбани средини.

Европските закони пропишуваат пови-соко ниво на заштита на работниците. Нејзиното спроведување, во рамките на македонскиот правен систем, меѓу другото, ќе значи воведување строги правила за употреба на соодветна опрема, како и забрана за користење материјали во градежништвото кои се штетни по здравјето на работниците.

Успешната хармонизација на македонското законодавство значително ќе ја подобри и положбата на лицата со хендикеп. Тоа значи, сите јавни институции, како и јавниот превоз ќе мора да спроведат инфраструктурни интервенции со цел тие да бидат целосно достапни за лицата со хендикеп.

Ваквите промени, очигледно, ќе донесат значително подобрување на животниот стандард на граѓаните, но, исто така, бараат многу труд и средства.

Барање за членство во ЕУ (апликација)

Основните одредби за прием на нови членки се содржани во членот 49 од Договорот за Европска Унија, кој гласи: “Секоја европска земја која ги почитува принципите утврдени во членот 6 (1)* може да побара да стане член на Унијата”.

Постапката практично се состои од неколку чекори:

★ Земјата која сака да стане член на Европската Унија поднесува барање за членство до Советот на Европската унија. Република Македонија официјално ја поднесе сопствената апликација на 22 март 2004 година.

★ Советот на ЕУ ги разгледува аспектите на апликацијата и бара мислење (avis) од страна на Европската Комисија по ова прашање. Советот побара мислење за апликацијата на Република Македонија на 17 Мај 2004 година.

---

* слобода, демократија; почитување на човековите права и слободи и владеење на правото

★ Со цел да го изготви Мислењето, Европската комисија доставува прашалник до земјата апликант барајќи детални информации за целокупниот напредок на евро-интеграцискиот процес во сите општествени сфери. Државата апликант се обврзува, во определен рок, да достави одговори. Притоа, државата преку своите одговори треба да покаже дека ги исполнува основните критериуми за членство. Исто така, таа треба да докаже дека нејзиниот капацитет овозможува таа да ги исполни барањата кои произлегуваат од процесот на пристапување во ЕУ

★ Откако државата апликант ќе ги достави своите одговори на прашалникот, Европската комисија врз основа на одговорите, но и врз основа на сопствено истражување, дава мислење (avis) во кое детално се обработени сите аспекти и перформанси на државата апликант.

Национална стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската Унија.

Националната стратегија е документ во кој се дефинирани основните насоки на реформите во сите области во Република Македонија неопходни да се исполнат условите за членство во ЕУ. Нејзините главни цели се да се овозможи усогласеност на реформите, определување на приоритетите, како и координираност на основните чинители на процесот на пристапување на Република Македонија кон Европската Унија.

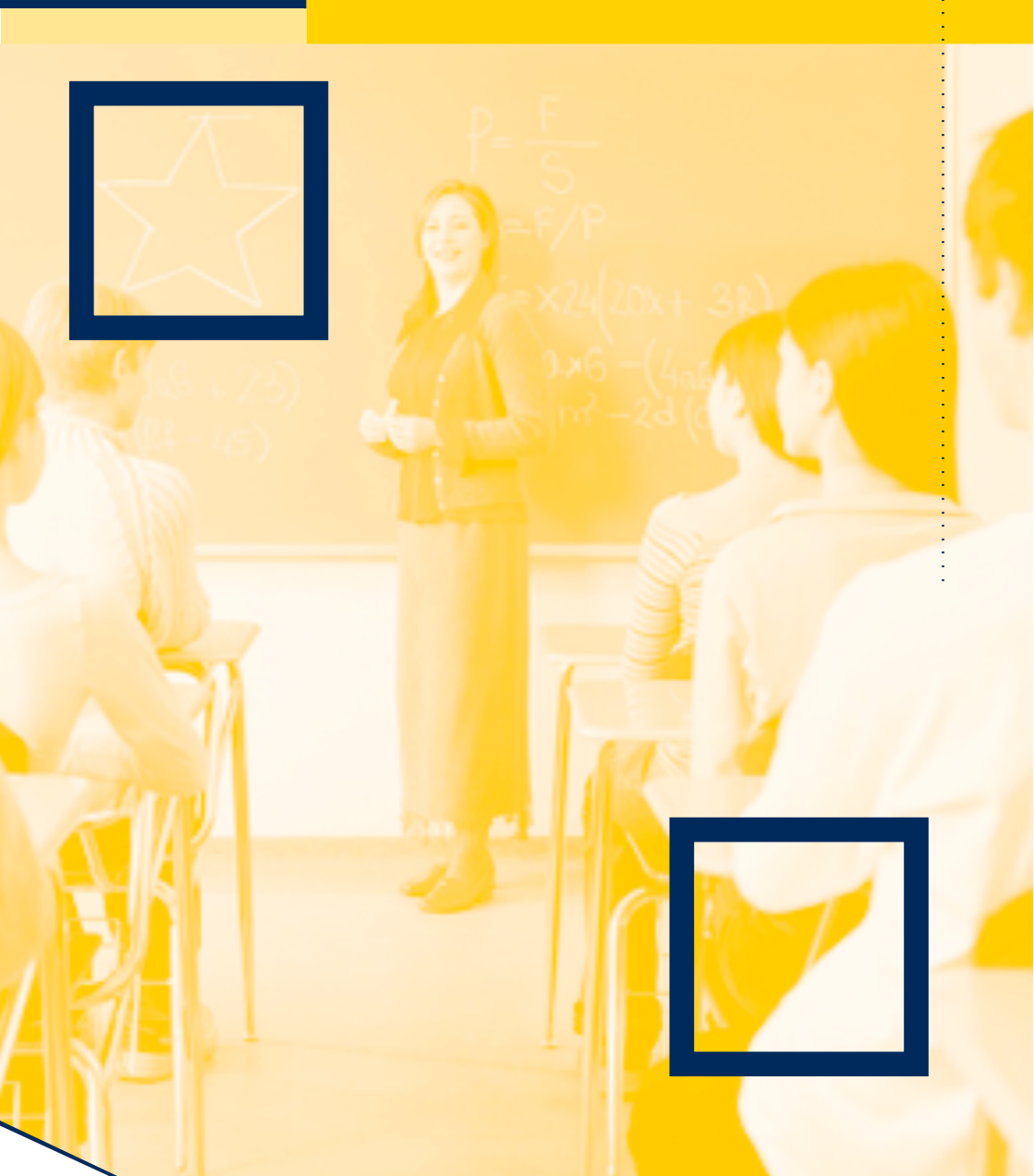
– Во Стратегијата е предвидена и временска рамка која ги одредува крајните рокови на определени активности од интеграцискиот процес.

– Стратегијата, исто така, поаѓа од фактот дека предусловите за поддршка на процесот и позитивен став кон него се знаењето за Европската Унија, пристапот до објективни информации и постоењето отворен дијалог помеѓу власта и граѓаните.

★ Потоа ова свое мислење Европската комисија го доставува до Советот на ЕУ кој поднесува предлог до Европскиот совет во однос на прашањата за определување статус кандидат за членство и за отпочнување преговори за членство.

За Република Македонија барањето за членство во Европската Унија има повеќестепено значење. Од една страна, Република Македонија го повлекува клучниот потег за спроведување на својата определба да стане дел од Европската Унија. Од друга страна, со овој чин, Република Македонија сака да ги ефектуира досегашните преземени чекори во евро-интеграцискиот процес, преку подигнувањето на сопствениот статус пред Европската Унија. Конечно, апликацијата, како јасна цел, ги насочува и мобилизира сите капацитети во општеството да ги направат потребните промени за да може државата да одговори на барањата кои ги поставува членството во ЕУ.

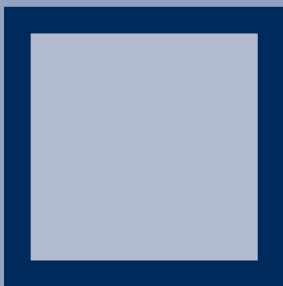

Следниот чекор - ПРЕГОВОРИ

Самите преговори ги водат земјите-кандидати со Европската Комисија која пак го добива тоа овластување од страна на Советот на ЕУ. Најпрвин Европската комисија врши преглед на состојбата по подрачја, а особено степенот на усогласеност на законодавството со она на ЕУ. Оваа фаза се нарекува screening (скрининг) на *acquis communautaire*.

Преговорите се поделени во посебни поглавја т. н. *acquis communautaire* – вкупно 31. Овие поглавја го претставуваат целокупното законодавство на Европската Унија.

За секое поглавје државата кандидат подготвува преговарачки став. Тој став се заснова на согледувањата за состојбите во определената област, оценките за тоа како примената на европското законодавство влијае на областа, како и потребите за нејзино приспособување.

Со забрзување на процесот на интеграција помеѓу државите во самата Европска Унија, нејзиното законодавство станува се пообемно. Тоа придонесува и за се поисцрпни преговори со државите кандидати за членство во ЕУ, бидејќи со влегување во Унијата секоја нова членка мора да ги прифати договорите и правните прописи, донесени пред таа да се здобие со полноправно членство. На тој начин пред новата членка да стане дел од Европската Унија таа мора да ги унифицира своите правни прописи со оние кои важат во ЕУ во сите области.

Во преговорите, земјата која преговара за членство се обврзува во определен временски рок во потполност да го усогласи своето законодавство со законодавството на Европската Унија. За секое поглавје се водат исцрпни преговори, се додека истото не се затвори, што значи материјата која е опфатена со поглавјето да биде усогласена со стандардите на Европската унија. Тоа подразбира, се додека има отворени поглавја, има и

Поглавја на *acquis communautaire*

1. Слободно движење на стоки
2. Слободно движење на луѓе
3. Слобода за обезбедување и давање услуги
4. Слободно движење на капиталот
5. Закони за работење на претпријатијата
6. Конкуренција
7. Земјоделска политика
8. Рибарство
9. Транспортна политика
10. Оданочување
11. Економска и Монетарна унија
12. Статистика
13. Социјална политика и вработување
14. Енергија
15. Индустриска политика
16. Претприемништво и мали и средни претпријатија
17. Наука и истражување

отворени, односно неусогласени прашања меѓу земјата кандидат и Европската Унија. Се додека не се затворат сите поглавја, земјата кандидат не може да стане членка на ЕУ, иако постои можност за определен меѓупериод (транзиторни односно преодни мерки) по пристапувањето.

Поглавја на *acquis communautaire*

- 18. Образование и обука
- 19. Телекомуникации и информатички технологии
- 20. Култура и аудио-визуелна политика
- 21. Регионална политика и координација на структурните инструменти
- 22. Екологија
- 23. Заштита на потрошувачите и здравствена заштита
- 24. Соработка во секторите правда и внатрешни работи
- 25. Царинска унија
- 26. Надворешни односи
- 27. Заедничка надворешна и безбедносна политика
- 28. Финансиска контрола
- 29. Финансиски и буџетски одредби
- 30. Институции
- 31. Друго

Усогласувањето не значи само формално усогласување на законите, туку да се обезбеди и нивно спроведување. Овде, од посебна важност е и помошта од Европската Унија која и стои на располагање на земјата–кандидат, а која во голема мерка е поголема од помошта која ја добиваат земјите кои имаат потпишано договори за асоцијација, меѓу кои во моментот спаѓа и Република Македонија. Пред се овде се мисли на програмите на Европската Унија кои обезбедуваат значителни финансиско–технички средства наменети исклучително за зајакнување и забрзување на процесот на интеграција.

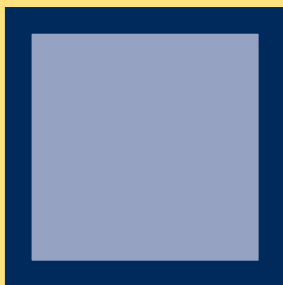
Откога земјата–кандидат успешно ќе ги заврши преговорите и воедно ќе ги затвори сите 31 поглавје на *acquis communautaire*, се склучува договорот за пристапување. Согласно на овој договор треба да даде Европскиот парламент, а тој се ратификува и во сите земји членки.

Институции за интеграција

Сите цветови на иднината се во семето на сегашноста

Искуствата од претходните проширувања на Европската Унија укажуваат дека успешната транзиција во евроинтеграцискиот процес на една земја кандидат, не е возможна без добро организиран систем за поддршка на процесот. Во Република Македонија таков систем се развива во последниве десетина години. Целта е да се воспостави рационален, но ефикасен систем кој ќе обезбеди успешна координација меѓу сите чинители во процесот

Клучна улога во процесот на евроинтеграција на Република Македонија имаат:

- ★ Заменик на претседателот на Владата задолжен за европска интеграција – задолжен за управување и координација на целокупниот процес на европска интеграција

- ★ Министерство за надворешни работи – (Област за ЕУ). Министерството е одговорно за дипломатската комуникација на

★Собрание на Република Македонија.

Собранието, како законодавен орган, има голема улога во процесот на усогласување на македонското законодавство со законодавството на Европската Унија. Исто така, не од помала важност е улогата на Собранието во подигнувањето на јавната свест за евроинтеграцискиот процес. Помеѓу другото, Собранието има контролна улога со тоа што ја обврзува Владата секои три месеци да поднесува извештаи околу напредокот во евроинтеграцискиот процес. Во рамките на Собраниските тела функционира и посебна Комисија за европски прашања. Таа го следи и поттикнува усогласувањето на законодавството на РМ со она на ЕУ, како и на исполнувањето на обврските што произлегуваат од спогодбите помеѓу Република Македонија и Европската Унија.

Република Македонија со институциите на Европската Унија и со земјите членки. Тоа е и директно претставено во Европската Унија преку Мисијата на Република Македонија во Брисел. Министерство прибира информации кои влијаат врз евроинтеграцискиот процес и презентира единствени ставови пред европските институции и структури.

★Работен комитет за европска интеграција при Владата на Република Македонија – оперативно меѓуминистерско тело кое е задолжено да дава генерални упатства за спроведувањето на целокупниот процес на евроинтеграции, да обезбедува координација, како и да го контролира спроведувањето на утврдените активности. Претседава заменикот за претседател на Владата надлежен за европска интеграција, а него го заменува министерот за економија. Членови се сите државни секретари од министерствата.

Менаџмент и координација на процесот на европска интеграција

★ Сектор за европска интеграција при Владата на Република Македонија (СЕИ). Задолжен е за организација, координација и синхронизација на процесот на европска интеграција на административно ниво.

★ Единици за европска интеграција во ресорните министерства (Одделенија / Сектори).

Ова се институциите и телата кои на ниво на Владата го водат процесот на евроинтеграција. Но, процесот ќе биде успешен само доколку во него се вклучат сите субјекти на цивилното општество, онаму кадешто најдобро можат да го дадат својот прилог.

За повеќе и редовни информации за процесот на европска интеграција:
www.sei.gov.mk

За спроведување на Спогодбата за стабилизација и асоцијација се формирани следниве тела: Совет за стабилизација и асоцијација, Комитет за стабилизација и асоцијација (овие тела се на владино ниво, односно од страна на ЕУ – со претставници на Европската комисија и Советот на ЕУ) и Мешовит парламентарен комитет за стабилизација и асоцијација (во кој членуваат пратеници на Собранието на РМ и на Европскиот парламент)

Инструменти на поддршка на ЕУ

Направи ме силен сочувствувајќи со мојата сила, а не со мојата слабост.

Поддршката на Европската Унија има, пред се цел да даде поддршка на процесите на политичките, општествените и економските реформи кои водат кон интеграција во ЕУ.

CARDS (Community assistance for reconstruction, development and stability) е програма на Европската заедница за помош за реконструкција, развој и стабилност, а Република Македонија е корисник во оваа програма од 1996 година. CARDS е многу значаен фонд кој овозможува финансиска поддршка која ја распределува врз основа на утврдени стратегии (едногодишни и повеќегодишни програми) во четири приоритетни области: Демократија и владеење на правото, економски и социјален развој, судство и природни ресурси.

По Солунскиот самит во 2003 година воведени се и нови инструменти со кои се поддржува процесот на интеграција.

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office)

или Канцеларија за размена на информации и техничка помош, е програма чиј што делокруг ги опфаќа сите аспекти на законодавството на ЕУ распределени во 31 поглавје на Acquis. – спроведување, превод, усогласување, итн.

Кои услуги ги овозможува TAIEX ?

- ★ Меѓудржавни работилници и работни групи во Брисел, државите членки на ЕУ или државите корисници.
  - ★ Мобилизација на експерти од ЕУ во државите корисници на TAIEX програмата.
  - ★ Студиски посети на претставници од државите кориснички на Европската Комисија и други органи на ЕУ
  - ★ Регионални програми за обука (што подразбираат меѓудржавна соработка)
- Помош која се однесува на: јавната администрација парламентарните и

правните совети, асоцијации од приватниот сектор, судството, управување со границите итн.

Целните групи на Програмата можат да бидат:

★ Државни службеници од сите нивоа и претставници на органите на локалната самоуправа, претставници на синдикалните организации, професионални и комерцијални асоцијации, судии и правници, ревизори и преведувачи на правните текстови

TWINNING (twinning -twin, близнак) е инструмент кој овозможува експерти од државите членки на ЕУ во соработка со државни службеници од соодветната земја – корисник на Програмата заеднички да ги унапредуваат капацитетите на администрацијата во определена област. Значи, доколку државата партнер, смета дека конкретен сектор има потреба од помош може да иницира одреден проект да се

реализира како твининг – во партнерство со соодветната администрација од друга држава – членка на ЕУ.

Учество во

ПРОГРАМИ НА ЗАЕДНИЦАТА:

Терминот Програми на Заедницата означува интегриран сет на активности, усвоен од Европската заедница или Унијата со цел унапредување на соработката помеѓу земјите членки во различни специфични области поврзани со политиките на Унијата, во период од неколку години

Досега Република Македонија учествува само во Програмата ТЕМПУС, а сега се отвора можноста и за учество во SOCRATES, LIFE, 6-та Рамковна Програма за истражување, и други програми.

Наслов на публикацијата:
И СОНЦЕТО Е СВЕЗДА
Македонија во ЕУ

Издавач:

Сектор за европска
интеграција,
Генерален секретаријат на
Влада на Република
Македонија,

Текст:

Идеја Плус Интернешнал

Дизајн и печатење:

Амвон комуникации

ISBN: 9989-2238-1-5

Тираж: 6.000

Брошурата е испечатена на
македонски, албански,
турски, ромски, српски и
влашки јазик.

CIP – Каталогизација во публикација
Народна и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски,, Скопје
341.171(4–672ЕУ)
341.171(4–672ЕУ:497.7)

И Сонцето е ѕвезда: Македонија во ЕУ – Скопје: Сектор за европска интеграција,
Генерален секретаријат на Влада на Р.М., 2004. – 48 стр.; 21цм
ISBN 9989-2238-1-5

1. Насп. Ств. Насл.

2. а) Европска Унија б) Европска Унија – Прием во членство – Македонија
в) Македонија – Зачленување – Европска Унија

COBISS.MK-ID 57594378